

Finale 13. edycji Nagrody im. Jana Jędrzejewicza

13. edycję Nagrody im. Jana Jędrzejewicza rozstrzygnięto 29 września 2025 r. w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku. Konkurs ustanowiono w 2013 r. w celu wyróżniania publikacji polskich badaczy poświęconych historii nauki i techniki. Przeprowadzany jest corocznie pod patronatem Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, Kasy im. Józefa Mianowskiego – Fundacja Popierania Nauki, a także Burmistrza i Rady Miejskiej w Płońsku. W tym roku o tytuł najlepszej polskiej publikacji poświęconej historii nauki i techniki walczyło 19 książek.

W tegorocznej edycji wyboru laureata oraz dwóch wyróżnień dokonała nowa siedmioosobowa Kapituła. W piątej kadencji (2025–2027) w jej skład wchodzi: dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN), prof. dr hab. Halina Lichocka (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN), dr hab. Zbigniew Tucholski, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN), dr hab. Jaromir Jeszke (prof. senior, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Grzegorz Raubo (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN). Z ramienia Burmistrza Miasta Płońska członkiem Kapituły jest p. Adam Derdzikowski (Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne w Płońsku).

Ceremonia wręczenia Nagrody im. Jana Jędrzejewicza odbyła się 29 września 2025 r. w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku. Gospodarzem wydarzenia był p. Adam Derdzikowski. Uroczystość otworzył p. Andrzej Pietrasik, Burmistrz Miasta Płońska, który w swoim wystąpieniu przybliżył sylwetkę patrona Nagrody – Jana Walerego Jędrzejewicza (1835–1887), związanego z Płońskiem lekarza i astronoma. Kolejnym punktem programu był wykład popularnonaukowy *Dlaczego Polak poleciał w kosmos*, który wygłosił p. Robert Szaj (Fundacja Nicolaus Copernicus). Następnie głos zabrał Przewodniczący Kapituły, prof. Jarosław Włodarczyk, który przedstawił zebrany nowo powołany skład Kapituły, omówił przebieg jej prac w 2025 r., a także przybliżył sposób wyboru najlepszej publikacji z zakresu historii nauki i techniki. Po ogłoszeniu wyników wspólnie z Burmistrzem Miasta Płońska oraz Dyrektorem Miejskiego Centrum Kultury w Płońsku, p. Jolantą Marzęcką wręczył statuetki i dyplomy finalistom.

Trzynastym laureatem Nagrody im. Jana Jędrzejewicza został dr Piotr Paluchowski (Gdański Uniwersytet Medyczny). Monografię jego autorstwa pt. *Od astrologii i astromedycyny do popularyzacji nauki. Wiedza o niebie w drukach kalendarzowych Prus Królewskich (XVI–XVIII w.)*, wydaną przez Instytut Kaszubski oraz Stowarzyszenie Rajcy Gdańscy, uznano za najlepszą publikację z zakresu historii nauki i techniki ogłoszoną drukiem w 2024 r. Kapituła Nagrody im. Jana Jędrzejewicza postanowiła przyznać także dwa wyróżnienia. Prof. dr hab. Ryszard Witold Gryglewski (Uniwersytet Jagielloński), autor pozycji *Historia medycyny w sześciu niepełnych odsłonach. Część trzecia, czyli odsłona szósta i ostatnia*, opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego (Kraków 2024) został

Ryc. 1. Dr Piotr Paluchowski, laureat Nagrody im. Jana Jędrzejewicza (źródło: Nagroda im. Jana Jędrzejewicza)

uhonorowany wyróżnieniem za cykl książek przynależących do tej serii. Dr inż. Andrzej Selenta (Politechnika Warszawska) otrzymał wyróżnienie za książkę *Gdy spełniają się marzenia. Droga Mieczysława G. Bekkera ze Strzyżowa na Księżyc* opublikowaną przez Wydawnictwo Naukowe PWN (Warszawa 2024).

W programie tegorocznych obchodów znalazło się także zwiedzanie wystawy czasowej pt. *Jędrzejowiczowie i Jędrzejewiczowie – kupcy, patrioci, ziemianie*, przygotowanej przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, którą do 15 października można było oglądać w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku. Wystawę poprzedziło słowo wstępne, które wygłosiła p. Monika Agopsowicz z Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, oraz p. Edward Mier-Jędrzejowicz, repre-

zentant rodziny Jędrzejowiczów. Obchody wręczenia nagrody zamknięto zapaleniem zniczy i złożeniem wieńców na grobie patrona konkursu. Organizatorzy uroczystości przygotowali w tym roku również dodatkowe atrakcje. Uczestnicy mogli obejrzeć murale, które powstały w ubiegłym roku na budynkach ul. Grunwaldzkiej 28 i 35 w ramach projektu „Niepodległość odszukana w gwiazdach”. Następnie odwiedzili Muzeum Ziemi Płońskiej oraz obejrzeli wystawę czasową *Lata czterdzieste... Życie na ulicach okupowanego i powojennego Płońska*. Zwieńczeniem dnia była wizyta w Planetarium i Obserwatorium Astronomicznym w Płońsku.

Kończąc, zapraszamy autorów, środowiska naukowe oraz wydawnictwa do udziału w 14. edycji Nagrody im. Jana Jędrzejewicza. W jej ramach wyłoniona zostanie najlepsza książka z zakresu historii nauki i techniki, wydana w 2025 r. Zgłoszenia przyjmowane są do 30 kwietnia 2026 r. Szczegółowe informacje o dotychczasowych edycjach konkursu znajdują się na stronie internetowej Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Najświeższe wiadomości publikowane są na profilu Nagrody w mediach społecznościowych.

Załącznik – Książki zgłoszone do Nagrody im. Jana Jędrzejewicza w 2025 r.

Busse K., *U zarania radomskich skrzydeł. Szkoła Podchorążych Rezerwy Lotnictwa w Sadkowie koło Radomia (1937–1939)*, Instytut Pamięi Narodowej, Radom, Warszawa 2024.
 Fracastoro G., *Syfilis albo choroba galijska*, tłum. i oprac. T. Sapota, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2024.

- Gaibulina K., *Etnografowie z przymusu. Polscy zesłańcy w służbie kolonialnej Cesarstwa Rosyjskiego*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2024.
- Gryglewski R.W., *Historia medycyny w sześciu niepełnych odsłonach. Część trzecia, czyli odsłona szósta i ostatnia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2024.
- Iwan D., Kamiński M., Kowalski H., *Narodowe Muzeum Przyrodnicze a ochrona żubra w Polsce*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2024.
- Kowalewski Z.M., *To nie jest kraj dla wolnych ludzi. Sprawa polska w rewolucji haitańskiej*, Instytut Myśli Politycznej im. Gabriela Narutowicza, Instytut Wydawniczy Książka i Prasa, Warszawa 2024.
- Kruszyński M., *Polskie lotnictwo wojskowe w czasie II wojny światowej*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2024.
- Książka drukowana w Polsce XV–XVII wieku*, red. J.S. Gruchała, M. Czerenkiewicz, Wydawnictwo Avalon, Kraków 2024.
- Kula M., *Rola społeczna. Pojęcie, wokół którego możemy się spotkać jako historycy i socjologowie?*, Instytut Historii Nauki PAN, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2024.
- Laboratorium humanistyczne: od projektu do archeologii*, red. A. Kil-Matlak, J. Małczyński, D. Wolska, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2024.
- Milewska M., *I rak ryba. Stworzenia polityczne PRL-u*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2024.
- Najstarszy atlas Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Mapy i chorografia Nicolasa Sansona (1600–1667)*, oprac. W. Walczak, K Łopatecki, A.B. Pernal, Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Warszawa 2024.
- Olaszek J., *Opozycyjność naukowców. Studia z dziejów Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w PRL*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2024.
- Paluchowski P., *Od astrologii i astromedycyny do popularyzacji nauki. Wiedza o niebie w drukach kalendarzowych Prus Królewskich (XVI–XVIII w.)*, Instytut Kaszubski, Stowarzyszenie Rajcy Gdańscy, Gdańsk 2024.
- Pikomolowe puzzle funkcjonowania Wszechświata. Hołd dla Stanisława Hałasa i trzydziestolecie Pracowni Geologii Izotopowej i Geoekologii*, red. M.O. Jędrysek, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2024.
- Przepisy służby zdrowia dla wojsk polskich wszelakiej broni*, red. M.J. Turowski, Warszawski Uniwersytet Medyczny, [Warszawa 2024].
- Selenta A., *Gdy spełniają się marzenia. Droga Mieczysława G. Bekkera ze Strzyżowa na Księżyc*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2024.
- Tomasik W., *Zegary romantyków*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2024.
- Turowski M.J., *Początki... Dzieje warszawskiej szkoły medycznej 1789–1831*, Warszawski Uniwersytet Medyczny, [Warszawa 2024].

Justyna Rogińska
sekretarz Nagrody im. Jana Jędrzejewicza
Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN
ORCID 0000-0002-7152-4851